

בס"ד, ד' אדר התשפ"ה

סנהדרין דף ע"ז – דיני גרימת מוות בגרמא, (בצמצום, בכפיתה, זריקה והטיית מים)

שאלות:

1. יואב נעל את החתול של דני במרפסת סגורה, והחתול מת מהחום. יואב חייב לשלם?

דין מצמצם בהמה בשמש

בדף הקודם ראינו ש**שמואל** למד את המקור לדין של המצמצם (כובש) במשנה מהפסוק "או באיבה". הגמרא מביאה מעשה באדם שצמצם (סגר) בהמת חברו בשמש עד שמתה. **רבינא** מחייב מקל וחומר: אם ברוצח שאין בו דין שוגג כמזיד ואונס כרצון חייב את המצמצם, בניזיקין שעשה בהן שוגג כמזיד ואונס כרצון (כמו שהגמרא למדה בבבא קמא) לא כל שכן שיתחייב במצמצם? אבל **רב אחא בר רב** פוטר.

רב משרשיא מסביר את הטעם של **רב אחא בר רב**: מהפסוק שממנו למדנו את דין מצמצם "או באיבה הכהו בידו וימות מות יומת המכה רצח הוא" לומדים שרק ברציחה חייבים על מצמצם, אבל לא בניזיקין, כי המילה "הוא" ממעטת ניזיקין.

2. אבי נהג הסעות שכח ילד ברכב בשמש, האם הוא יתחייב ברצח?

דיני גרימת מוות בדרכים שונות

רבא מביא מספר דוגמאות מתי הרוצח חייב ומתי הוא פטור כי זה גרמא בלבד:

1. כפת אדם ומת ברעב - פטור, כי בשעת הכפיתה לא היה רעב והרעב מתגבר לאט לאט (רש"י).
2. כפת בחמה או בצינה ומת - חייב, כי ההריגה מתחילה מיד. אבל אם החמה או הצינה לא היו באותו רגע אלא באו אחר כך - פטור.
3. כפת לפני ארי - פטור, כי גם בלי הכפיתה לא היה יכול להינצל מהארי (רש"י).
4. כפת לפני יתושים - **רבא** מחייב, **רב אשי** פוטר כי לא היתושים שהיו באותו זמן הרגו אותו כי היתושים מתחלפים.

הגמרא דנה במקרה של כפה גיגית על אדם או פרע מעזיבה (שבר את התקרה ונכנס קור). הגמרא אומרת שזו מחלוקת בין **רבא** ו**רבי זירא**, אחד מחייב ואחד פוטר. הגמרא מנסה לברר מי מחייב ומי פוטר.

הגמרא אומרת שמסתבר ש**רבא** הוא זה שפוטר, כי זה מתאים למה שהוא אמר שכפתו ומת ברעב פטור. זה מתחיל מיד אבל לוקח זמן.

אבל הגמרא מנסה לומר שגם **רבי זירא** יכול להיות זה שפוטר, כי הוא אמר שהמכניס אדם לבית של שיש והדליק נר - חייב, משמע שבלי הנר פטור, כי המוות לא מייד. הגמרא דוחה את האפשרות הזו: כי בבית שיש בלי נר לא מתחיל החנק מיד, אבל בגיגית החנק מתחיל מיד. ולכן המסקנה, ש**רבא** הוא זה שפוטר.

3. רונן דחף את גיא למאגר מים כשידע שיש סולם. מישהו הסיר את הסולם וגיא טבע. האם רונן אחראי למותו?

דיני סילוק הצלה

רבא מביא מספר מקרים:

1. דחף לבור שיש בו סולם ובא אחר וסילק את הסולם - פטור, כי בזמן שדחף אותו יכל לעלות, ולכן זה רק גרמא של סילוק הסולם. ואפילו אם הדוחף בעצמו סילק את הסולם - פטור.
2. זרק חץ כשיש מגן ביד הנרצח ובא אחר ונטלו - פטור, כי בזמן הזריקה היה מוגן והחץ לא יכל להזיק. אפילו אם הזורק עצמו נטל את המגן - פטור.
3. זרק חץ והיו סמנים (תרופות) ביד הנפגע ובא אחר ופיזרן - פטור, כי בזמן שזרק יכל להתרפא.
רב אשי מוסיף שאפילו אם התרופות היו רק בשוק שאפשר לקנות - פטור.
רב אחא בנו של רבא שואל את **רב אשי**: אם לא היו סמנים בשוק בשעת הירייה, ורק אחר כך נזדמנו סמנים ולא השתמש בהם - מה הדין?
רב אשי עונה: כבר יצא מבית דין זכאי, כי אם הייתה אפשרות להינצל בזמן כלשהו - לא נחשב רוצח אלא רק גורם למוות.
4. במשחק כדורגל, יובל בעט בכוח לכיוון הקיר והכדור חזר ופגע בראשו של צופה שעמד בצד. יובל חייב בניזקין?

דיני זריקת חפצים והריגה

רבא אומר: שאם זרק צרור (אבן) בכותל וחזרה לאחוריה והרגה - חייב.

הגמרא מביאה ברייתא שמחזקת את הדין זה: המשחקים בכדור שהרגו, במזיד נהרגים ובשוגג גולים. המשחק הוא כך: אחד זורק את הכדור לכותל, הכדור חוזר, ומי שתופס אותו צריך לזרוק אותו חזרה על מי שזרק אותו (רש"י).

הגמרא שואלת: בשוגג זה פשוט שגולים, זה רוצח בשוגג, מה החידוש? הגמרא אומרת שהחידוש הוא שבמזיד נהרגים, כי היינו חושבים שזו התראת ספק - שהרי מי יאמר שהכדור יחזור? (ויש מחלוקת האם התראת ספק, כשלא ברור בוודאות שהעבירה תתבצע, נחשבת להתראה מספיקה בשביל לחייב במזיד). והגמ' משמיעה שזה לא ספק.

רב תחליפא בר מערבא שנה לפני **רבי אבהו** ברייתא: במשחקים בכדור, אם האדם הנפגע היה קרוב פחות מארבע אמות לקיר שבו פגע הכדור – הפוגע בשוגג פטור מגלות, ואם היה הנפגע רחוק יותר מארבע אמות – הפוגע חייב גלות (רש"י).

רבינא שואל את **רב אשי**: איך זה יתכן? אם נוח לשחקן שהכדור יגיע קרוב, אז אפילו בפחות מארבע אמות יתחייב, ואם לא נוח לו שיגיע קרוב, אפילו ביותר מארבע אמות יהיה פטור!
רב אשי עונה: שסתם המשחקים בכדור, ככל שהכדור יעוף יותר רחוק מהקיר יותר נוח להם, ואם זה הגיע פחות מארבע אמות הוא ממש לא התכוון לזה. ובמסכת מכות הגמרא לומדת שבמקרה כזה הוא פטור מגלות.

הגמרא מקשה מדין קידוש מי חטאת (שם צריך להכניס אפר לתוך מים חיים): כשהאפר נפל על הצד של הכלי וחזר משם למים זה לא נחשב שהוא נתן את האפר וזה פסול, זה לא נחשב כוחו, אז כיצד אמרנו שבאבן או כדור זה נחשב כוחו?

הגמרא מתרצת שבמקרה של קידוש מי חטאת זה פסול מסיבה אחרת, כי האפר שתת - נפל לאט ולא מכוחו אלא מעצמו. וזה פסול בדין מי חטאת.

הגמרא מקשה עוד ממקרה של מחט שהייתה על החרס והזה עליה מי חטאת: אם ספק אם הזה ישירות על המחט או על החרס והמים חזרו על המחט מהחרס - ההזאה פסולה כי זה לא מכוחו. **רב חיננא בר יהודה** מתרץ משמו של **רב**: הגרסה היא "מצא" - שהוא מצא מים על המחט ולא ברור בכלל איך הם הגיעו לשם, לכן זה לא קשור לשאלה שלנו של משהו שניתז מכוח משהו אחר.

5. אלון ירה כדור לאויר ישר למעלה, הכדור נחת והרג האם אלון אחראי?

דיני זרם מים והריגה

רב פפא מביא שני מקרים:

1. מי שכפת (קשר) את חברו והפנה עליו זרם מים של נהר וטבע - חייב, כי המים נחשבים כחיציו. אבל זה רק בכוח ראשון, כלומר כשהמים הגיעו מיד והרגו. אבל בכוח שני, כשהמים זרמו ממקום למקום ואז הרגו - זה רק גרמא ופטור.

2. זרק צרור (אבן) למעלה והלכה לצדדים והרגה - חייב.

"הלכה לצדדים" פירושו שהיא לא עלתה למעלה באופן מאונך וירדה, אלא גם המשיכה בוקטור ימינה או שמאלה, כלומר יש גם כיוון אופקי ולא רק כיוון אנכי לזריקה.

מר בר רב אשי שואל את **רב פפא**: מה הטעם?

אם זה מכוחו, שתמשיך ותלך האבן למעלה כפי שזרק! **רב פפא** עונה: זה "כח כחוש" (כח חלש) כי יש כאן קצת מכוחו - החלק של הכוח שלו שהרים את האבן לאוויר למעלה נגמר והאבן חוזרת לארץ, אבל הכוח בוקטור האופקי שבא ממש מכוחו עדיין ממשיך. כלומר, גם כשהיא יורדת למטה היא עדיין ממשיכה באותו כיוון, ולכן הוא חייב.